

inzerati se sprejemajo in velja
risnopna vrsta:

5 kr., če se tiska likrat.

12 " " " " 2 " "

15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se
ceza primerne smanjša.

Rokopis

se ne vračajo, nevrakovan
pisma se ne sprejemajo.

N-ročnino prejema opravilni
(administracijski) in akapredicija na
Dunajski cesti št. 15 v Medija-
ovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEČ.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Ročno ulice
št. 5.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto.

Zarad praznika izide prihodnja šte-
vilka „Slovenca“ v četrtek 4. novembra.

Ljubljanski rovarji.

Difficile satyram non scribere.

„Konstitucijsko društvo v Ljubljani ra-
dostno pozdravlja prihodnji zbor avstrijske
ustavoverne stranke (na Dunaji). Ono za go-
tovo pričakuje od tega trdno organizacijo vse
stranke, po kateri ji bo mogoče z vspehom
upreti se prizadevanju zoper državno skup-
nost, zoper krušenje temeljnih dr-
žavnih postav in zoper opravičeno
veljavnost (gospodstvo) nemškega kul-
turnega življa v Avstriji; po tej
složnosti jej bo tudi mogoče pomiriti in
neškodljive storiti narodne strasti
in odpraviti ovire materialnega blagora.“

Tako je zagromel pretekli torek na večer
predno so šli pošteno in mirni ljudje spat, v
ljubljanski kazini kanon naših nemškutarjev
Res, veliko se jih je zbralo, ravno 12, dr
Schaffer, ki je kanon zažgal, je bil trinajsti.
To je res ponosno število, posebno za občn-
zbor tako preširnega društva, kakor je kon-
stitucijsko, ravno toliko, kolikor je treba vo-
jakov za en kanon v vojski, da ga pošteno
kam spravijo brez konj.

Pa pustimo šalo in oglejmo si nekatere
stavke te famozne resolucije. Naši nemškutarji
niso čisto nič drugačni, kakor stare babe, ki
trobijo brez premisleka vse, kar od drugih
slišijo; da bi prej prašali in pozvedeli, če je
res — o, Bog varuj! Zato je pa marsikaj tako
neumnega vmes, da se morajo še „purani sme-
jati“ — kakor na Dolenjskem pravijo.

Da sedanja večina državnega zbora in vlada
meri na razdruženje države, toraj hoče raztr-
gati skupnost države, to je hudobno natolce-
vanje; pač pa razdira ravno Herbstova stranka
(ustavoverci) našo državo, ker ne pusti naro-
dom priti do sporazumljenja, sprave in miru,
marveč jih vedno hujša med seboj, posebno
nemce proti Slovanom; tako natolcevanje je
podobno ravnanju tatu, ki z vkradeni rečjo
teče in se dela, kakor da b lovil tatú ter
upije: „držite ga!“

Ravno tako bedasto je natolcevanje, da
hoče kdo državne osnovne postavbe krušiti. Kdo
li? Ali ni ravno nasprotno? Ali se sedanja
večina državne zbornice ni marveč potegnila
za to, da bi se postavbe strogo in natančno
spolnovala? Ravno najnovejši dogodki so naj-
sijajnejši dokazi o tem, kako mi vsi v to si-
limo, da se §. 19 izvršuje, a Herbstova stranka
se temu in še marsikteremu drugemu para-
grafu trdoglavno vpira. Kdo toraj ruje zoper
ustavo?

Najsmešnejša je pa ta trditev, da mora v
Avstriji stati nemški narod povsod na čelu
in da je to njegovo stanje v nevarnosti. Prvo

je ošabna prenapetost, drugo pa očtna laž,
ker se nemški življ nikjer ne preganja, toraj
tudi njegovo bistvo ni v nevarnosti. Najboljši
odgovor na to so besede poslanca Kronawet-
terja, Dunajčana, trdega nemca in ustavoverca,
ki toraj ne spada k stranki večine zbornice,
kteri je te dni na Dunaji govoril svojim vo-
lilcem. Rekel je med drugim, da nemci dr-
žavnega zbora, posebno Dunajčani, niso taki na-
sprotniki drugim narodom, marveč to so veliko
hujše njihovi „prijatelji“ (Herbstovci) na Českem,
ki so s svojim brezobzirnim ravnanjem vzbudili
nevoljo Čehov in zdaj bi radi, da bi jim drugi
Nemci zoper nje prišli na pomoč; toraj se lahko
ve, kaj je od takih „prijateljev“ pričakovati. Da bi
vneli druge nemce zá-se, upijejo, de je ljud-
stvo vznemirjeno, svobodne pravice in nemštvo
v nevarnosti, ali to vse le zato, da bi prišla
Plener in Herbst na krmilo. Kdo pa so pravi
nemci? Mar nekteri poslanci s Štajarskega? Ali
pa tista „pemska“ svojat, ki v kazini v Pragi
regovali in ki je napravila tisti „chabrus“? Ti
naj bodo vodje nemcem v Avstriji? Ti, ki
so zakrivilili vse denarne polome in ljudem to-
liko denarja izmolžili ter jih na beraško palico
spravili? Nikdar ne!

To je jedro govora poslanca, v čegar žilah
teče prava nemška kri, ne pa taka sokrvca,
kakor po žilah naših „kazinotov“, ki so se zdaj
začeli imenovati „Deutsch-Krainer.“ Če že tak
mož, poslanec pravih nemcev, tako obsodi in
zavrže Herbstovo svojat, ki zdaj po raznih
„parteitagih“ mirne nemce bega, kaj bodo po-
tem naši kazinoti s svojo resolucijo! Če bi
bil Kronawetter zá-nje vedel, morda bi bil
tudi njim ktero pod nos dal, ako bi se mu
bilo vredno zdelo, o čemer pa dvomimo.

Tudi mi resolucije kazinotov nismo pre-
žvekali zavoljo ljudi, ki so jo sklenili, marveč
zavoljo stvari same, ker so take resolucije na-
brane vse na eno nit, vstvarjene vse po enem
kopitu. Pravi nemci tu pač lahko reko: „Bog
nas varuj takih prijateljev!“

Slovan gre na dan.

Id.

Ko da dosti ni pošasti,
V bogočastji se sprtijo:
Slave sini s hude strasti
Svojo mater zapustijo!

Res je, da sta sv. Ciril in Metod na
Moravskem katoliški cerkvi vrata odprla
proti jutru ali vzhodu, in sme se trditi, da
brez žalostne osode, ktera je zadela bila slo-
vanska blagovestnika in njune učence in po-
tem Moravsko državo samo, bi toliko in toliko
vzhodnih Slovanov ne bilo palo v nesrečno
razkolništvo. Huda je razkolnija grška
po Fociju in Cerulariju; še hujša je ruska,
ker s silno močjo vpliva v vse rodove Slovan-
ske, vzlasti v Bolgare in Srbe (tudi po
Bosni, Hercegovini, Črnigori itd.).

L. 1453 so dobili Turki Carigrad, do-
bili si že prej in poznej mnogo Slovanov, katerih
se je dokaj celo poturčilo. — Razun Turkov
je med Slovani, zlasti med českimi in polj-
skimi, tudi precej Judov. — Kar je spo-
dej na jugu sprožil Focij, to je zgorej na se-
verju učinil Hus († 1415). V lepi česki be-
sedi je sejal Hus krivoversko seme med če-
skim narodom, in on je kriv, da je vdanost
do Rima v mnogih srcih zaspala in da spava
v premnogih še sedaj. Posnemal je tedaj sv.
Cirila in Metoda le v narodnosti, ne pa v pra-
vovernosti in sinovski vdanosti do Rima in
poglavarja vesoljne cerkve.

Naslednik mu je bil med Nemci, in — ža-
lostna nam majka! tudi med Slovani Luter
(† 1546). Kod in kako naglo in kako silno se
je razširjalo njegovo in njegovih tovarišev
verstvo, je sploh znano; sej ima celo na Slo-
venskem svojo dobo (1530—1598). In koliko
se šteje husovih Lutrovcev in lutrovih Husov-
cev med severnimi Srbi, med Čehi, posebno
med Slovaki! Razširjali so nekaj neprijazno
od zapada proti vzhodu sv. vero; sedaj pa
razširjajo neko svobodno oliko, svobodno, zdi
se mi, prave vere. Toda s tako oliko slovan-
skim narodom oljke miru in sprave dali ne
bodo. Dokler pa té ni, se prava edinstvo, srečna
vzajemnost doseči ne more.

Za Cirila in Metoda je vzraslo Slovanom
močno deblo vesele vzajemnosti, ker so se ne-
kako strinjali v veri, v besedi in v pisanji. —
L. 1842 je štel učeni Šafařík še samo 78,691.000
Slovanov. Po naboženstvu ali verstvu
razredil jih je tako-le: Grškega spoznanja
54.011.000, grško-katoliškega 2.990.000, kato-
likov 19.359.000, protestantov 1.531.000, moha-
medanov 800.000. Sedaj jih štejejo Slovanov
dokaj več, a spreminjajo se tudi one številke,
toda ne vselej v radost katoliški cerkvi. —
Vendar se v sedanji dobi nekako kaže, kakor
da bi se bili Slovani te razprtije med se-
boj naveličali, in čuti se nekaka potreba se
zedinjevati ter z zedinjenimi močmi prikazovati
na svetovnem pozorišču, sedaj o tisučnici slo-
vanski. Morebiti se to pospeši po zavetnikih
naših ss. Cirilu in Metodu? —

Velike in stanovitne pomembe je življenje
teh dveh slovanskih verovestnikov
vzlasti Slovanom cesarstva Avstrij-
skega, po kterega sedanjih deželah sta nekaj
delovala in kteremu je po božji previdnosti
nekako dan nalog, v pravi oliki združevati
vzhod z zapadom. — Kedar koli so se Slo-
vani jeli gibati, vsegdar se je pozornost nji-
hova obračala na omenjena blagovestnika.
Sedaj je storil to poglavar svete katoliške
cerkve sam. —

Med slovanskimi učenjaki je na pr. konec
prejšnjega in v sedanjem stoletju v raznih
spisih svojih delal to slavni Dobrovský,
posebej l. 1823 v knjigi: „Cyrill u. Method,
der Slawen Apostel“ in l. 1827: „Mährische

Legende von Cyrill u. Method.“ — Učeni Šafařík je jako vstregel s tem, da je priobčeval prestare glagoliške in cirilske spomenike o Cirilu in Metodu in o njunih naslednikih v izvirni besedi staroslovenski, mnogo razodel o vseh teh v svojih knjigah, čvrsto v Starožitnostih (1836—37) in v Narodopisu (1842—3). — Vnovič poživljal pa se je njun spominj o tisučnici, na katero je buditi in pripravljati jel iskreni Vaclav Štulec vže l. 1857 itd. — Mnogim je koristila nemška knjiga: „Geschichte der Slaven-Apostel Cyrill u. Method“, spisal l. 1857 dr. Ginzl. — Najbolja in v vsakem obziru izvrstna je knjiga hrvatska: „Viek i delovanje sv. Cyrilla i Methoda slovjenjskih apostolov. Svezak I. v Zagrebu 1857. II. 1859. Pismo slovjenjsko 1861.“ Napisal učeni dr. Franjo Rački. V teh spisih se živo črta rod Slovanski po povestnici in domovini, pa po prikazanju v slovstvu, kar se je zgodilo v IX. veku po Cirilu in Metodu. Po njih se na tanko spozna naših prednikov stan v tedanji dobi in iz tedanje se pojasnuje sedanja. — Med Slovenci je spisal Matija Majar l. 1860, potem na tisučletni spomin l. 1864 knjižico: „Sveta brata Ciril i Metod. slavjanska apostola.“ — Veliko jih je vzbudila in jako oveselila s prav živimi slikami vmes olepšana spoménška knjiga za tisučletnico slovansko: „Dějiny svatých apostolů slovanských Cyrilla a Methoda itd.“, spisal v rli dr. J. Břilý česki, priobčeno koj tudi v nemški besedi — To knjigo je tisto leto 1863 poslovenil in založil prof. Jan Majciger: „Zgodovina svetih apostolov slovanskih Cirila in Metoda“ itd. ter pridejal iz Kopitarjevega Glag. Cloz. „Povest o preobrnitvi Karantancev“ itd. — V verstvenem in slovstvenem smislu znamenja je Spomenica slovenska ali Zlati Vek, spisali nekteri slovenski duhovniki leta 1863, v kateri se nahaja mnogo o ss. Cirilu in Metodu, in kar bi priporočevati bilo vsem vzhodnjim t. j. pravoslavnim Slovanom v branje in premišljevanje, razkolništvo izhodnje cerkve v svojem začetku, razvitku in današnjem stanji, pa verski razločki med staroversko ali pravoslavno in edino pravo rimsko katoliško cerkvijo. Priporočevati je ta knjiga posebno o bodoči tisučletnici smrti sv. Metoda leta 1885. — „Tisučnica slovjenjskih apostolov sv. Cirila i Metoda“ se zove spomenica hrvatska l. 1863, spisali Kukuljević, Rački, Jagić, Mesić itd., kjer je opisano njuno književno delovanje in slovanska služba božja. — Nemcem je popisal slovanska verovéstnikaučeni Hergenröther, tedaj profesor v Virzburgu. — Slovencem pa so donašala l. 1863 domača glasila več ali manj iz življenja in dejanja sv. Cirila in Metoda, na pr. časniki, koledarji, večernice itd., in obhajala se je slavnost tisučletna po mnogih krajih mile Slovenije. Treba je le, jo ohranjevati in poživljevati v smislu izvrstne papeževe poslanice. — To je najbolje znal in do prerane smrti svoje zvésto spolnoval Slovencem drugi Metod, A. M. Slomšek, kteri je l. 1852 vstanovil braterno sv. Cirila in Metoda, v posebnem pastirskem razglasu razložil nje opravila, molitve, odpustke, dal napraviti večje in manjše podobe slovanskih apostolov, popisal v Drobntinah l. 1853 v krščanski besedi, koliko stori braterna ljubezen sv. Cirila in Metoda za izveličanje in omiko ljudi, in kako naj se ljubezen braterna med slovanskimi narodi omladi, in poedini, kar je raztrgano, Bogu v čast in v izveličanje naše. Za družbino ali bratovsko cerkev odloči cerkev sv. Jožefa pri Celji, kamor je poklical redovnike sv. Vincenca ali Lazariste, in vsako leto je vesele in žalostne reči iz dežel slovan-

skih, stan omenjene bratovščine po „Zg. Danici“ priobčeval navadno o godu ss. Cirila in Metoda v spisu, kteremu se je reklo ali pismo odprto, prijazno pismo, milo pozdravilo, letno pozdravljenje, ali opomba, obletnica ali obletni spomin itd. — Oh le prezgoda je omolknila njegova ljubeznjiva apostolska beseda v tem oziru, in obžalovati, da celo grajati je, da se njegovo pričeto vsakoletno naznanjevanje ne nadaljuje! —

Moška beseda o pravem času.

Takih pa še niso kmalo slišali! To je vtis, ki ga je naredil na človeka dr. Kronawetterov govor. Dr. Kronawetter, akoravno liberalc, odlikoval se je vedno s svojo odkritosrčnostjo in poštenostjo. Očitati se mu bi moglo, da je preveč tesnosrčno Dunajčan, da on govori in dela le za svoje rojstno mesto, da državi neče nič koncesij delati. Pa Dunajčanom je to ravno prav, da se za njih interes poteguje, in zato ga imajo radi. Toliko večjo važnost ima njegov govor. Vzbudil je po Dunaji velikansko senzacijo, kakor priznava celo „Presse.“ Drugi ustavoverni listi hočejo ta znameniti govor z molčanjem uničiti, pa to je zastoj, ker so ga Dunajčani na lastna ušesa slišali in ga zdaj gotovo po vseh krčmah komentirajo in razpravljajo. Celi govor nam ni na razpolaganje, pa že to malo, kar nam poročajo listi, je zanimivo dovolj. Še nikoli se ni slišalo, da bi bil kak poslanec svojo stranko tako obsodil. On je ustavovercem očital naravnost sleparstvo in da so ljudstvo skubli s svojimi bankami. O „chabrusu“ je rekel, da je sramota za ustavoverno stranko in za državo, ker tako kupovanje glasov se še nikjer ni uganjalo, ko tačas. Tajčpemska klika ima po sebnost v želodcu, ker hoče ta vse vladati, in vendar ima „chabrus“ na svoji vesti. Rekel je: „Taki ljudje, ki so svoje roke umazali pri sleparskih bankah, hočejo zdaj zastavo svobode pred nami nositi. Če bi spet na krmilo prišli, bi se prejšnje (sleparsko) gospodarjenje na novo pričelo.“ S takimi ljudmi neče govornik nobene tovaršije imeti. Nemškopemski kliki očita, da je skrbela le za sebe, dunajsko mesto pa je pritiskala; toži, da dunajski poslanci niso imeli nobene veljave (tu misli na sebe in štiri demokratične tovarše, ki so jih ustavoverci pri volitvah v odseke res zmirom prezirali.) Govornik reče, da je avtonomija svobodi bolj prikladna, ko strogi centralizem. O českih poslancih pravi, da so pošteni možje in bolj časti vredni, ko ustavoverni „krachritterji.“ Taaffeja hvali, da ne pusti več takih sleparskih bank ustanovljati, in tudi konstatira, da ga judovski bankirji le zato tako sovražijo. Če Taaffe čehom kako narodno šolo dovoli, v tem nič ni graje vreden, ker se ravna le po §. 19, ki določuje ravnopravnost narodov, ktera se mora enkrat v resnici izvršiti, ako hočemo mirno in močno Avstrijo.

Da bi bilo nemštvo v nevarnosti, to ime- auje govornik sleparsko, lažljivo vpitje, a kterim se hočejo ustavoverci zopet na krmilo vspeti.

Govornik je še mnogo zanimivega povedal v svojem triurnem govoru; pa že to, kar smo navedli, zadostuje, da vemo, kako je Kronawetter ustavovercem vsekal rano, ktera se bo težko kedaj zacelila.

Nam je storil velikansko uslugo. Kajti njemu Dunajčani zaupajo, da jim je resničen prijatelj, njemu verjamejo (kar je pokazala glasna pohvala), pravi Dunajčan iz predmestja več verjame dr. Kronawetteru, ko vsem judov-

Dunaji čisto presukati, da se ne bodo več Taaffetu pesti kazale, ampak ustavovernim „krachritterjem“, ki so zakrivali, da je prišlo ljudstvo ob 1000 milijonov težko pridelanih in prihranjenih goldinarčkov.

Tisti nemško-avstrijski „parteitag“, ki ga bodo ustavoverci sklicali, že ne bo našel več toliko simpatij na Dunaji. O Taaffetu, o Hohenwartu in o nas federalistih bodo začeli Dunajčani bolj trezno soditi. Saj jim je Kronawetter tudi povedal, da je ravno tolikanj psovani Hohenwart dal malim obrtuikom volilno pravico, česar so se „liberalni“ ustavoverci vedno branili. Ako je enkrat Dunaj s Taaffetom spravljen, za enskopravnost pridobljen, potem je zmaga naše ideje gotova in moč ustavovercev zdrobljena. Govor dr. Kronawettera je k temu pot ogladil, in odkritosrčni mož si je pridobil s tem velike zasluge za celo državo.

Kako je dr. Kronawetter na Dunaji čislán, to kaže obnašanje dunajskih listov nasproti njemu; kajti noben list si ga ne upa surovo napasti, kakor imajo našim možem nasproti navado; ampak tisti listi, ki kaj omenijo o govoru, pišejo jako spoštljivo o govorniku. To spoštovanje, ki ga dr. Kronawetter uživa, daje pa tudi njegovim besedam moč in veljavo. Za ustavoverce je njegov govor hud udarec, tako hud, da ga bodo težko preboleli. Nihče, tudi nemški filister v mestih, zdaj ne bo več dvomil, da so ustavoverci res sleparili, da imajo res nečiste roke; in tega madeža ne bodo mogli oprati; zaupanje do njih je proč, in to se ne dá več popraviti, kajti kdor je enkrat kradel, njemu še nikoli več blagajnica ne bo prepustila.

Kolikor tudi ustavoverci zagotavljajo, da so edini, vendar ves svet vidi, da je to čedalje manj res. Walterskirchen je nedavno pokorščino odpovedal, in za njim hodijo štajarski „fortschrittlerji“; zdaj so se spuntali dr. Herbstu še dunajski demokrati; kmalo bo tajčpemska klika čisto osamljena ostala; le renegate, nemškutarje bo še pobirala po Českem in Moravskem, po Kranjskem in po Bukovini. To bo žalostna garda „Nemcev“ a la Tomažčuk, Dežman itd., kjer ne bo skoraj nič pravih Nemcev zraven.

Dobro je, da se pravi Nemci ločijo od slovanskih renegatov, kajti s prvimi se bo dala sprava doseči, in s temi združeni se potem renegatom lahko v obraz smejemo. Katoliški Nemci so nam podali že roko; zdaj nam jo ponujajo tudi dunajski demokrati, in dr. Kronawetter ob enem obeta, da bodo štajarski naprednjaki gotovo radi pripravljeni, spraviti se s Slovani; tedaj bomo kmalo vse prave Nemce na svoji strani imeli, in sprava narodov nam je morda bliže, ko si sami mislimo.

Nova banka in gospodarska beda v Avstriji.

Nova banka, ki jo je ustanovil grof Taaffe na Dunaji pod imenom „Länderbank“ s pomočjo francoskega kapitala, prestrašila je močno judovske borzijance, ker jim obeta narediti silno konkurenco. Njen kapital znaša 100 milijonov in njene akcije stojé sijajno. Kar Jude najbolj ježi, je to, ker se ne morejo kot lastniki vmes vrniti, ker se sprejmejo samo krščeni ljudje. V svojih listih zabavljajo na novo banko, na t hem so pa kar zeleni od nevošljivosti. Vlada ima tak upliv na banko, da bo ona imenovala governorja in podpredsednika. Za governorja ima priti neki poljski plemenitaš. Za vlado je ta banka vsakako koristna, kajti vlada je večkrat v denarnih za-

dregah, včasih je treba v naglici par milijonov; kje jih vzeti, če v državni kasi nič ni? Vse dosedanje vlade so bile v takih slučajih navezane na judovske inštitute in hiše, ki so za visoke obresti rade denar dale, posebno če se jim potem pri njih denarnih manipulacijah ni tako oestro na prste gledalo. Vlada je na tak način postala nekako odvisna od Rothschildov, Königswarterjev itd. Postali so ti ljudje že tako predrzni, da so hoteli komandirati, kaka vladna sistema mora vladati v državi, kajti v svojih organih so grozili, da kaka federalistična vlada ne bo našla nikjer kredita (ker so judje celega sveta zvezani kakor ena sama štrana). Tudi Taaffe se jim je hudó zameril, ker jim ne pusti več tistih sleparskih bank ustanovljati. Še le te dni je liberalni poslanec dr. Kronawetter rekel, da judovski listi le zato zoper Taaffeja vpijejo, ker se pod njim nič slepariti ne dá. V svoji srditosti bi bili ti bankirji gotovo tako daleč šli, da bi bili Taaffeju ves kredit odrekli, in to bi ga lahko spravilo v zadrege. Pomagal si je tedaj še o pravem času in si ustanovil banko, ki je bogata dovolj, da mu lahko vselej postreže, in da bo postal popolnoma neodvisen od judovskega kapitala.

Drugo vprašanje je, če bo ta banka tudi ljudstvu kaj koristila. „Vaterland“ to vprašanje zanika, ter konservativnim plemenitašem celó svetuje, naj se ne prenačijo, in naj ne zakladajo v dobri veri svojega denarja v to banko.

Bati se je namreč, da banka pri sedanjih splošni revščini ne bo takih kupčij delala, kakor se jih nadeja, in potem bodo akcije padati začele. Imenovani list na blizo tako modruje: „Pri nas ni treba industrije in kupčije podpirati, kajti pridnih rok se nam ne manjka, izdelkov se ne manjka in tudi takih se ne manjka, ki bi te izdelke radi prodajali; pa takih se manjka, ki bi te izdelke kupovali. Odkar je kmet čisto na kant prišel, si ne more nič več privoščiti, si ne more nič kupiti, on se le krči in zatajuje in skuša z malim shajati, s starimi ali z lastno roko izdelanimi obrtniški izdelki. Od todi prihaja vsa beda obrtniškega stanu, vsa revščina in vse pomanjkanje.“ Če si stvar ogledamo in premislimo, moramo „Vaterlandu“ prav dati.

Naša vlada bi morala najprej skrbeti, da kmeta spet na bolj trdne noge postavi, kajti pregovor pravi: „če ima kmet denar, ima vse denar.“ Potem bi se moralo pa tudi za to skrbeti, da bi naši obrtniški izdelki našli pot v tuje dežele, kjer še industrija ni tako razvita, kakor v jugoslovanske dežele, na Rumunsko, v Afriko in Azijo itd. Ali so dosedanje vlade za kaj takega skrbale? V svoji tesnoprčnosti so svoje moči potrošile s tem, da so Slovane k steni pritiskale, gospodarske skrbi so jim bile deveta briga. Zato so nas v kupčiji vse druge države prehiteli, vse boljše in mastnejše grizljeje že davno za sebe pograbile, če si hočemo še pomagati, trčili bomo povsod že na tujo konkurenco, ktero bo treba premagati.

Če se hočemo kedaj deficita znebiti, če hočemo kedaj državne dolgove plačevati začeti, potem moramo pred vsem gledati, da se državni stroški znižajo. Grozno je, kako so državni stroški v kratkih letih narastli; to pa le za to, ker se vladajočim liberalcem kmet in mali obrtnik nikoli ni smilil, ker so povišavali plače uradnikom, oficirjem itd., tje v en dan zidali nepotrebne železnice, za ktere moramo še zdaj plačevati, ker le v zgubo delajo, ker

so lahkomišljeno ustanovljali nove urade, kakor okrajna glavarstva, itd.

Temu se mora enkrat konec storiti; pa ne samo to, treba bo voz obrniti, in nekoliko sto korakov nazaj peljati. Če posamezni človek potrato dela, tako da njegovi stroški presežejo dohodke, ako on zagazi v dolgove in sprevidi, da tako ne pojde naprej, kaj mu je storiti, da zopet v red pride? On bo moral svoje stroške skrbeti, če bi ga tudi bolelo; to ni nobena reakcija, ampak povrnitev k pameti. Tako mora storiti tudi naša država. Brezštevilna množica dobro plačanih uradnikov se mora zmanjšati. Uradnik državo mnogo stane; ne samo, da on vleče, dokler dela, ampak redéga s pokojnino še potem do smrti, in kedar umrje, še ni konca plačil, treba je plačevati udovo in podporo dati otrokom. Po tem je lahko preračunati, da veliko število uradnikov mnogo pojé. Zato so federalisti že od nekdaj nasvetovali, naj se uprava na avtonomni podlagi boljši kup uredi. To je izrečeno tudi v zadnjem prestolnem govoru, žalibog da se vlada do zdaj še nič ni ozirala na to.

Tudi stroški za vojake bi se lahko znižali pri pametni zunanji politiki. Ako bi se na pr. naša država zvezala s Rusijo, potem je tako varna, da jej ni treba skor nič stoječe vojske. Bismarck nas misli pa v vojsko gnati, zato so letos ustavoverni delegati v Pešti vse stroške za vojsko tako radi dovolili, druga leta pa so se zmirom vpirali.

Še mnogo bi se dalo o tem pisati, pa zadosti naj bo danes. Vlada pa je dolžna po svoji obljubi, da kaj stori za povzdigo ljudskega blagostanja.

Politični pregled.

V Ljubljani 29. oktobra.

Avstrijske dežele.

Delegacije so svoje delovanje končale, vojni minister je vse dobil, kar je zahteval, čeravno je več zahteval od lani, ker mislijo neke trdnjave v Galiciji popravljati. Vojni minister se je že menda sam čudil, da letos ni imel nobene vojske z ustavoverci zavoljo denarja. To je bilo pa tako: ustavoverci so veseli, da smo v zvezi z Nemčijo, in Prusom pomagati se jim denarja škoda ne zdi. Posebno, ko so slišali o trdnjavah v Galiciji, bili so koj pripravljeni, denar privoliti, ker te trdnjave zamorejo le zoper Rusijo obrnjene bili. Drugi listi menijo, da so hoteli z dovoljenjem denarja dokazati svojo državniško modrost; to je pa le ustavoverno olepšanje.

O govoru dr. **Kronawettera** se še zmirom dosti piše in govori. Zbudil je veliko senzacijo. Centralistični listi kar molče, pa to jim nič ne bo pomagalo, mesto Dunaj popušča ustavoverno stranko, to je najvažnejši dogodek v notranji politiki.

Vedno dreganje českih listov in voditeljev zaradi **Šlezije** je vendar toliko pomagalo, da je vlada dala ukaz, naj se naberejo statistični in etnografski podatki v Šleziji, da se bo vedelo, koliko je tam Nemcev, koliko Čehov in koliko Poljakov, in kje prebivajo. Potem se bo tudi tam narodna ravnopravnost uvedla.

Kdaj bomo neki kaj takega slišali zastran naših slovenskih krajev! Kmalu bo imela Šlezija več ravnopravnosti, ko čisto slovanska Krajina ali čisto slovanska južna Štajarska. Zakaj se vendar vlada nas Slovencev čisto nič ne spominja? Ker pri nas nimamo nikogar,

da bi se za to pobrigal in vlado priganjal, naj nam vendar enkrat pravico skaže.

Minister **Tisza** je dobil red sv. Štefana. Vsled tega bo povzdignjen v grofovski stan. To odlikovanje je prišlo čisto nepričakovano.

V olomuški kapitel odslej ne bodo sprejemali samo plemenitaških korarjev; sprejeti bodo tudi duhovniki iz nižjih stanov, če so doktorji teologije.

Rusini bodo napravili shod in vabijo k obilni udeležbi. Praznujejo zdaj tudi spomin cesarja Jožefa. S tem hočejo slaviti menda centralizacijo in germanizacijo. K sreči se svet malo briga za rusinske burke, ki jih ne napravljajo nikoli iz kakega političnega prevdarka, ampak samo iz otročjega namena, da bi Poljake dražili.

Vnanje države.

„Nordd. allg. Zeitg.“ piše, da sta **Avstrija** in **Nemčija** popolnem edini v orientalnih zadevah.

Te dni se je odprlo **bolgarsko sobranje** (deželni zbor.)

Na **Francoskem** vre. V nekdanji provinciji Vendée je razdraženost zoper republikance posebno velika in javno se vpije: „Živio kralj! Živela vera! Proč z revolucijonarji! Proč z republiko!“ To je tisti kraj, kjer so se že za časa prve francoske revolucije ljuto branili republike in se pognali za kralja in vero. Teklo je mnogo krvi in padlo je na tisoče Vendejcev, prej da je bila monarhija zatrta. Interesantno za nas je ime „Vendée“ in spominja na Vende, Venete, slovanske narode. Kakor bi bili Slovani, kažejo tudi ti prebivalci dežele „Vendée“ čudno zvestobo kralju in veri.

V **Perziji** so se spuntali divji Kurdi pod poveljem nekega Abdula in si hočejo samostojno kurdiško kraljestvo priboriti, in pridružiti sebi tudi Kurde v Turčiji. To bo nova zadrega za Turke, kakor tudi za Perzijance.

V **Srbiji** imajo svoje težave, ker ne morejo novega ministerstva sestaviti. Ristič je odstopil, pa on ima dve tretjini skupščine, in reklo bi se lahko, celi srbski narod za seboj. Noben drug minister si ne more večine pridobiti, če ne bo delal v Rističevem smislu. Rističeva popularnost se je le še povikšala, ker vsak Srb vé, da je moral le za to odstopiti, ker je branil interese srbske. Ristič pravi, da je vsak izdajalec domovine, kdor bi podpisal zahtevano avstrijsko-srbsko kupčijsko pogodbo.

Izvirni dopisi.

Z Jalape v Meksiki, 15. sept. (Dalje.) Prav s studom sem zapustil takrat surove germansko-angleške, lakomne, mrzle in nevljudne severne Amerikance ter se vrnil nazaj med prijaznejše, veseleje in gostoljubnejše prebivalce latino-amerikanskega rodu v Meksiki in Guatemali. Ali čujte Slovenci, kako se tudi tu vedejo liberalci od l. 1855, kar je predsednik Don Antonio Lopez de Santa Ana deželo zapustil, ker so se liberalci v iztočnem primorju, v Akapulki, proti njemu vpri. On je bil najboljši predsednik, večkrat voljen, on je osnoval vojaštvo, fabrike vpeljal, tolovaje preganjal, za njegovega vladanja ni bilo „generalov“, ki ne bi bili teoretično izurjeni v vojaštvu, gledal je nepoštenim pravdnikom na prste — sploh, skrbel je, da se malopridni elementi v državi niso mogli speti do škodljive moči in gospodarstva. To pa severnim Amerikancem ni bilo po volji, našuntali so to-raj liberalce, da so se mu spuntali, preskr-

bovali jih z orožjem in denarjem. Stari lesjak Juan Alvarez, neizobražen, surov, pa bogat in prevzetan človek, se je postavil na čelo in v teh, večidel skalnatih in goratih krajih ni bilo mogoče državnim vojakom kaj izdatnega storiti, posebno še zato ne, ker so k Alvarezu vreli tolovaji in drugi drzni nevarni ljudje. Tako je bil punt čedalje večji in predsednik Santa Ana je moral pobegniti iz dežele.

Za njim je bil za predsednika voljen Alvarez, ali ker sam ni znal ne brati ne pisati, je obdržal le čast generala, pravi predsednik je bil njegov namestnik. Zdaj so skovali „ustavo“ po kopitu ameriškega severa in 5. februarja 1857 so jo potrdili in razglasili. V tej ustavi so te-le pravice državljanom, ki pa nikdar niso prišle do popolne veljave:

Vsak državljan ima pravico, svoje uradnike si voliti sam, največje veličanstvo je v ljudstvu, to ima najvišjo oblast. Noben državljan ne sme biti siljen drugemu ali vladi služiti brez plačila, vsi so enakopravni državljani Amerike (bratovstvo). Vlada ne pozna nobene državne vere, vse so proste (prostost vesti in vere). Vsak državljan ima pravico govoriti in pisati, karkoli hoče (svoboda tiska), in enakih lepih ter zapeljivih reči več.

Vendar vse te lepe reči niso piškavega oreha vredne, kajti v dejanji je vse drugače ko na papirju. Kdor n. pr. ni hotel priseči na ustavo, je bil brez vsega ozira ob službo. Cerkvam se je vzelo vse premoženje v prid države, samostani so se odpravili, vsenučnišča kot nepotrebna razdrla, pravdniki (advokati) so pravne kandidate sami podučevali in ko so se jim zdeli zreli, so jih vodili h kaki komisiji, kjer so prestali skušnjo — pa kako! — in postali pravdniki. V vsakem delu dežele so advokate nastavljali deželni zbori, ravno tako zdravnike, zato pa že ni skoraj vasi, kjer bi ne bilo advokata, po večih mestih, kakor v Meksiki, Puebli, Guadaljeri pa jih je kar po več sto. „Doktorji“ niso, ampak samo „licenciadi.“

Prvi nasledki tega so bili, da se je huda borba vnela med konservativci in liberalci in ti so vsakega, kdor je kakih 20 ali 50 tolovajev skup spravil, naredili za četnika ali generala. Tako se je nabralo več ko 50 takih „generalov“, ki so začeli cerkve ropati. Carbajal si je dal z biseri, iz cerkvenih posod in oblačil odtrganimi, okinčati svoje čevlje in s plajšev narediti obleko, mestne hiše in samostani so se prodajali za desetino vrednosti, kupovali so jih tujci, večidel Nemci. Več ko za 300 milijonov dolarjev duhovnega in cerkvenega premoženja se je prodalo še za manj ko 30 milijonov, še farovžem in drugim takim poslopjem ni bilo prizanešeno. Samostanske bukvarnice so suroveži izpraznili in raznesli in mnogo vredne in drage knjige se še zdaj trgajo po štacunah za obvitke. Tako je duhovščina, vsega premoženja oropana, prišla v največjo revščino, škofo so iz dežele spodili. Krščanski nauk v šolah učiti je bilo prepovedano, ravno tako duhovnom sv. popotnico nositi javno bojnikom; duhovnik jo je moral nesti skrivno pod obleko. Vpeljal se je civilni zakon, da vsak župan lahko poroča, pokopališča so se cerkvi vzela, po dva duhovna (ali po dve nuni) nista smela več v isti hiši živeti. Iz samostanov pregnanim nunam so obljubili plačevati obresti od njihovega premoženja, pa plačevali so jim večidel le borih 2%, ali še ne. Katoliške cerkve so se dale protestantom. Skoro v vsakem mestu so se napravile tiste nesramne hiše, da so le nesramnice plačevale davek, kateri jim je bil odmerjen po „zaslužku“ ali razredu; ta davek

se prične z 1½ dolarja in gre do 20 dolarjev in še više na leto od glave. V Jalapi je komaj 12.000 prebivalcev, pa je takih nesramnic 150, v Veracruz s 10.000 prebivalci pa že 1800, ker je ob morji. Dalje te ostudne reči ne maram razpravljati.

Kaj bom pa še le rekel o oderuštvi, ki je vseskozi privoljeno! Najnavadnejše je po 2 do 3 od sto na mesec, v javnih posojilnicah pa celó po 6 do 12 od sto. Vsak „general“, če je denarja potreboval, je imel pravico, cerkveno premoženje prodajati, in kdor je kak zamolčani cerkveni kapital, naložen na kakem zemljišči, izdal, je imel pravico „izposoditi“ si ga od vlade za desetino, a od dolžnika ga potem iztirjati vsega do zadnjega centima.

Taka je varnost cerkvenega premoženja, a osobna (privatna) ni nič boljša, skoro da še slabša. Kedar kak nov četnik hoče naglo „general“ postati, zbere skup kakih 25 do 50 potepuhov, napade kako kmetijo, ki so tu zelo velike, toraj druga daleč od druge, polovi in poveže posle, jih spremeni v vojake, svoje prejšnje potepuhe pa v „častnike“; potem rubi gospodarja za „posojilo“ ali kontribucijo, in če ta nima denarja, mu pobere živino ali poljske pridelke, pa odide s svojo novo četo k drugemu, kjer ravno tako počne. Ko je njegovo krdelo na ta način pomnoženo do kakih 200 ali celó 500 mož, napade kako mesto in prebivalci se morajo zopet odkupiti s „posojilom“, ktero bo plačano — se ve da — še le sodni dan. Če se mu pri tem kaj ponesreči, da ga premagajo in vjamejo, pride pač pred sodnike, ali ti ga večidel izpusté, ker jih podkupi; in če ga tudi obsodijo, na smrt ga ne, ker je za „politična“ hudodelstva, med ktera se šteje tudi tako tolovajstvo, smrtna kazen odpravljena; ako ga zapró, je staviti dolar na centim, da še noči ne bo prespal v ječi; drugi dan je že zopet na konji in se poda s svojo četo v kak drug kraj. Če se mu pa vse posreči, postane pošten in postaven general in celó lahko predsednik, kakor je sedajni Porfirio Diaz, čegar preteklost ni bila nič drugačna. Bomo videli, če bo njegov naslednik ravno po taki častni (?) lestvi splezal do najvišjega stola! (Kon. prih.)

Domače novice.

V Ljubljani, 30. oktobra.

(Zarad preseljevanja v Bosno) piše rodoljub, ki je to bolj natanko poizvedel, da priseljenci ne dobodo nič denarne podpore za zidanje pobištva, drugo pa da je resnično, kar smo mi poročali. Mi k temu le omenimo, da smo mi tako poročilo prinesli, kakoršno je bilo po vseh, tudi uradnih časnikih; predstavili smo pogoje, kakor smo jih umeli, in ne vemo, ali kakor znano, vedno nejasnega uradnega stila nismo prav tolmačili, ali pa so bili vsi ti listi slabo informirani in po njih tudi mi. Toliko je tedaj, da se zemljišče s pašniki na upanje dobi, in da vlada pomaga z lesom pri zidani pobištva, in da so priseljenci 10 let davka prosti. Mislimo, da so že ti pogoji dovolj ugodni.

(Porotniki) za porotne obravnave, ki se prične 15. novembra, so izbrani: Matej Resman, trgovec, Karel Lušin, stotnik v pokoji, Fr. Kolman, trgovec, Jože Reichman, kramar, Ant. vit. Gariboldi, poslanec, Valentin Grčar, gostilničar, Jože Črne, mesar, Francé Peterca, hišni posestnik, Miha Dimnik, mesar, Francé Goršič, orgljar, Henrik Ničman, bukvovez, Pavl Drašler, magacinar, Adolf Poljak, trgovec, Fr. Sark, krojač, Matej Treun, trgovec, Jože Pfeifer, dež. uradnik, Janez Kovač, tiskar,

Lovro Mikuš, marelar, — vsi ti z Ljubljane Anton Železnikar, pos. v Tržiči; Jernej Kavčič, krčmar v Medvodah; Francé Golob, pos. na Vrhniki; Pavl Ješe, fabrikant v Stražišči; Jak. Petrič, pos. na Vrdu; Francé Kutnar, pos. na Glincah; Francé Marinšek, trgovec v Loki; Andrej Knez, pos. na Viči; Janez Gostinčar, krčmar v Vevčah; Feliks vit. Rya pl. Castelletto, grajščak, Jože Jesenko, trgovec v Škofji Loki; Viljem Pelikan, grajščak v Črnelem; Janez Wucherer, pos. v Lescah; Francé Hudovernik, trgovec v Radoljci; Lorenc Rus, posestnik v Št. Vidu, in Anton Bugar, pos. v spodnji Šiški. — Namestniki: Henrik Magister, hišnik, Herman Toman, dež. uradnik, Ant. Mehle, kramar, Jan. Berzin, pek, Jože Pok, klobučar, Jože Pukelstein, hišnik, Matej Hitzelberger, hišnik, Gustav Didak, hran. uradnik, Vincenc Bizjak, dež. uradnik, — vsi v Ljubljani.

(Umrl je v Ljubljani) danes v soboto 30. t. m. malo po treh zjutraj preč. g. kanonik Jos. Hillmayer, v 81. letu. Naj v miru počiva!

(Vojaška godba) bo jutri zvečer v čitalnični gostilnici. Vstopnina 20 kr.

Razne reči.

— Iz Ribnice se nam piše, da so obhajali preteklo nedeljo slovesno zahvalnico za srečno dovršeno novo lepoto v farni cerkvi ribniški. Domači umetnik g. Wolf je slikal prebiterij. Reči se mora, da delo mojstra hvali. Vsacega, kdor v cerkev pogleda, gine tolika lepota. Slavnostni govor je imel g. dež. in drž. poslanec g. K. Klun. Velika cerkev je bila natlačena ljudstva iz cele ribniške doline. Vsa čast mojstru g. Wolfu in vrlému sodelavcu njegovemu g. Jabečinu, čast za lepoto hiše Božje tolikanj vnetemu in delavnemu g. dekanu, čast pa tudi Ribničanom, ki so s prostovoljnimi darovi plačali velike stroške. Ponosno rečejo Ribničanje: „mi smo mi“ (ne, ki lonce peljamo, ampak,) ki tako lepo cerkev imamo.

— Strah pred levom. Nekje na Angleškem se je raznesla novica, da je v neki menažeriji lev ušel, in da se zdaj po deželi klati, ter vsako živino in vsacega človeka požre, ki ga dobi. Ljudi se je lotil tak strah, da si nihče ni upal več iz hiše. Policija je prašala vse posestnike menažerij, če je res kateremu kak lev ušel, pa vsi so rekli, da ne. Pozneje pa se je zvedelo, da so le nekemu krčmarju njegov grb ukradli, kjer je imel leva namalane, in le ta namalani lev je tedaj ušel; iz tega pa je narastla taka vznemirovalna novica in tak nepotreben strah.

— Drago meso. Na Dunaji silno tožijo čez dragino mesa. Kilo stane zdaj že 80 kr.

— Na Dunaji mislijo zidati veliko hišo za slovanske može, ki na Dunaj pridejo, ter morajo po hotelih stanovanja iskati, kakor so slovanski poslanci itd. Ob enem bi bil ta „slovanski dom“ zbirališče za dunajske Slovane.

— O letošnji letini poroča ministerstvo za poljedelstvo: koruza je bila sem ter tje lepa, večnoma pa le srednja; ajda je bila memo družih let le srednja; krompir se je slabo obnesel, posebno ker je na Českem, Moravskem, v dolnji Avstriji, na Štajarskem in Goriškem hudo gnjil; cukrene pese se je dosti pridelalo, vendar nima veliko cukra v sebi, menda ker je bilo premokro leto; vino je skoraj povsod odreklo, kar ga je, še to je slabo in kislo, le na južnem Tirolskem so precój dobro vino pridelali.